Constantin Lupeanu - Un diplomat al cărţii şi al rădăcinilor, într-o continuitate spirituală românească

Maria Diana POPESCU

Prin amabilitatea Excelenței Sale, domnul Constantin Lupeanu - fost ambasador al României în China, reputat sinolog și scriitor, promotor de referință al culturii române prin primele traduceri din Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Marin Sorescu și Nichita Stănescu în limbile chineză, thailandeză și vietnameză -, am primit volumul de eseuri poematice „POVEŢE" (Editura RAWEX COMS, 2026). Această apariție editorială remarcabilă prilejuiește întîlnirea cu o creație de profundă reflecție, confesiune și sapiență, relevînd un autor pentru care actul scriptural constituie modalitatea privilegiată de a tezauriza și transmite o vastă experiență existențială. Lucrarea se impune ca o operă de substanță, situată la confluența dintre reflecție, mărturisire și înțelepciune, purtînd amprenta unui creator care a învestit literatura cu rolul suprem de a perpetua experiența unei vieți. Constantin Lupeanu livrează o operă memorialistică și reflexivă de referință. Volumul ilustrează o concepție auctorială matură, în care scrisul devine instrumentul fundamental de transmitere a înțelepciunii acumulate de-a lungul vieții. Titlul volumului se remarcă printr-o simplitate programatică și o densitate semantică aparte. Din perspectivă etimologică și conceptuală, povața transcende simplul sfat, recomandarea pragmatică sau norma de conduită exterioară. În accepțiunea sa profundă, aceasta reprezintă o experiență decantată prin filtrul conștiinței, o concluzie sapiențială la care autorul accede în urma traversării existenței, cu toate încercările, devenirile și imperativele ei morale. Povața autentică a autorului nu operează prin constrîngere, ci prin persuasiune discretă; ea nu legiferează, ci îndeamnă, partajînd acel reziduu prețios pe care timpul și trăirea l-au validat ca fiind demn de tezaurizat. Acesta este unghiul hermeneutic din care se cuvine abordată opera lui Constantin Lupeanu. În arhitectura volumului converg reflecția morală, notația memorialistică, lirismul reflexiv, rememorarea familială și contemplația naturii. Autorul explorează fondul arhetipal al literaturii universale, mari teme perene - bunătatea, echitatea, cumpătarea, generozitatea, motive care își conservă deplina relevanță, întrucît interoghează resorturile fundamentale ale condiției umane.

Un merit incontestabil al demersului auctorial constă în refuzul de a disocia preceptul moral de biografia eului care îl enunță. Constantin Lupeanu nu teoretizează abstract asupra principiilor. Își investește propria traiectorie existențială drept garanție a acestora. Atunci cînd mărturisește că, în locul acumulărilor materiale, a privilegiat tezaurizarea cărților, lăsînd urmașilor săi rigoarea și disciplina muncii, volumul depășește sfera reflecției axiologice, devenind un document de autenticitate biografică. Recurența metaforei marine - postulatul conform căruia fiecare individ are propria mare de traversat și datoria de a-și cîrmui singur corabia - traduce o etică a libertății, responsabilității individuale și curajului de a-și asuma propriul destin. Se impune, totodată, sublinierea sensibilității față de elementele naturii, tratate cu o finețe ce amintește de estetica extrem-orientală familiară sinologului. Rîul limpede, lumina, vernalul, florile, semințele și muntele compun un repertoriu simbolic prin care autorul codifică ideile de puritate, regenerare și armonie cosmică. În această viziune, natura nu este redusă la un simplu fundal decorativ, ea funcționează ca etalon de discreție și echilibru: primăvara operează metamorfoza lumii în tăcere, unde lumina nu suportă captivitatea, cerîndu-și dreptul la iradiere. Prin aceste imagini de o simplitate esențializată, discursul etic dobîndește o autentică expresivitate poetică.

Dincolo de dimensiunea estetică, volumul „POVEŢE" lansează o interogație de stringentă actualitate sociologică și morală: ce capital simbolic lăsăm posterității? Într-o contemporaneitate dominată de criterii cantitative - precum acumularea financiară, statutul social și vizibilitatea efemeră -, Constantin Lupeanu reabilitează valori inestimabile: cultura, probitatea profesională, demnitatea, altruismul, credința și solidaritatea intergenerațională. Deși conceput inițial ca un breviar familial, adresat copiilor și urmașilor direcți, discursul își depășește granițele intime, deschizîndu-se către cititorul anonim, căruia îi oferă un spațiu de introspecție. Aici rezidă, de altfel, miza culturală majoră a acestei apariții editoriale. Patrimoniul unei națiuni nu se rezumă la capodoperele canonice, la monumente sau la fondurile arhivistice consacrate. El este un organism viu, alimentat constant de scrierile care fixează memoria unei epoci, mentalitatea unei generații și sistemul de referință al unei familii. Continuitatea culturală se asigură tocmai prin această dinamică a

transmiterii, prin dialogul neîntrerupt dintre tradiție și prezent, dintre experiența individuală și conștiința colectivă.

Privit din această perspectivă, volumul „POVEŢE” își revendică un loc legitim în peisajul literar contemporan. El adaugă o verigă modernă la venerabila tradiție a literaturii sapiențiale și parenetice, prin cuvîntul învestit cu funcția de a călăuzi, de a conserva memoria și de a suda generațiile. Evocarea, în acest context, a „Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie” nu urmărește o echivalare anacronică a unor epoci și estetici profund distincte, ci evidențierea unei permanențe spirituale: aspirația perenă de a converti experiența unei vieți într-un îndreptar moral pentru cei ce vor urma.

Pentru Constantin Lupeanu scrisul nu este doar îndeletnicire literară, ci o formă de așezare a experienței în cuvînt, o încercare de a da timpului trăit sensul care să dăinuie. Personalitatea sa literară se conturează la întîlnirea mai multor preocupări: cultura, familia, credința, memoria, natura, educația și responsabilitatea morală. În pagini se simte omul care a privit viața cu atenție, a cunoscut succesul și încercările ei, dar a înțeles că experiența devine cu adevărat prețioasă atunci cînd poate fi împărtășită. Memoria familiei, evocarea înaintașilor, dragostea pentru copii și urmași, respectul pentru muncă și pentru carte alcătuiesc reperele conștiinței autorului, care nu se percepe izolată în prezent, ci legată de generațiile dinainte și de cele care vor veni. În mărturisirea adresată copiilor, cînd vorbește despre cărțile adunate și despre averea pe care n-a reușit să o dobîndească, Constantin Lupeanu dezvăluie o ierarhie personală de valori: mai importantă decît acumularea materială este moștenirea morală. Ceea ce dorește să transmită este „disciplina muncii”, un legămînt înscris în însăși ființa omului. În scrisul său se întîlnesc două vocații: aceea a mărturisitorului și aceea a povățuitorului. Prima îl îndeamnă să vorbească despre sine, despre propriile trăiri, despre vise, oboseli, speranțe și descoperiri. Cea de-a doua îl face să caute în aceste experiențe un înțeles folositor și celorlalți. De aici provine caracterul aparte al volumului „Povețe”: reflecția personală se transformă în îndemn, iar imaginea poetică devine purtătoarea unui adevăr moral. Constantin Lupeanu are și o sensibilitate aparte față de natură. Primăvara, lumina, semințele, rîul, muntele și marea nu sunt simple elemente de decor, sînt repere ale unei geografii sufletești. În ele descoperă semne ale reînnoirii, echilibrului și libertății. Rîul limpede care nu rănește malurile devine imaginea bunătății, lumina care nu trebuie strînsă în pumni sugerează generozitatea, iar marea fiecăruia devine simbolul destinului pe care omul este chemat să și-l conducă. Dincolo de diversitatea temelor, scrisul său păstrează o notă de sinceritate și de apropiere omenească. Autorul nu se ascunde în spatele unor construcții complicate și nu urmărește cu orice preț spectaculosul expresiei. Preferă limpezimea enunțului, imaginea accesibilă și reflecția care pot fi duse mai departe de cititor. Această înclinație spre formularea directă face ca mesajul să se impună mai puternic, opțiune care dezvăluie profilul unui scriitor preocupat de comunicarea unei experiențe și de folosul ei spiritual. Întrebările pe care și le pune sînt universale: ce înseamnă o viață împlinită, ce datorăm celor care vin după noi, cum ne păstrăm libertatea, cum rămînem buni și drepți într-o lume grăbită? Portretul său adevărat se află chiar în această îmbinare dintre statornicie și aspirație. Omul care locuiește aproape de poalele munților, dar își păstrează marea interioară și se visează marinar, este o imagine emblematică pentru felul său de a fi: legat de locurile și de valorile sale, dar niciodată închis în hotarele lor. Dincolo de diversitatea tematică, volumul „POVEŢE” se individualizează printr-o formulă stilistică în care reflecția eseistică se întîlnește cu expresia lirică. Eseurile se desfășoară liber, într-o succesiune de imagini, notații confesive, considerații morale și formulări cu valoare aforistică. Este o scriitură în care poeticul se constituie prin metaforă, personificare, simbol și capacitatea de a transforma experiența cotidiană în reflecție. Metafora reprezintă unul dintre principalele instrumente de organizare a discursului. Viață interioară a autorului este imaginată ca „un munte însorit”, iar iubirea ca „o torță tăcută”, capabilă să lumineze drumul existențial. Iată, cîteva imagini cu o încărcătură simbolică limpede, prin care autorul traduce concepte abstracte - echilibrul, iubirea, împăcarea - în reprezentări concrete. Seninătatea, comparată cu o armură, capătă valoarea unei forme de apărare spirituală, nu prin confruntare cu lumea, ci prin stăpînirea propriilor neliniști. În alte eseuri, metafora se dezvoltă prin personificarea naturii. Primăvara este „o mătase de lumină”, vîntul, cîndva aspru, devine un „animal blînd întors din iarnă”, iar semințele par să audă chemarea pămîntului. Natura nu este un simplu decor, este un partener de dialog şi sursă de cunoaștere. Fenomenele naturale capătă însușiri omenești, în timp ce stările sufletești sînt proiectate asupra peisajului. Autorul realizează astfel o corespondență între ordinea lumii exterioare și dinamica vieții interioare. Un loc important îl ocupă simbolurile luminii și ale tăcerii. Lumina sugerează speranța, limpezirea conștiinței, bunătatea și posibilitatea renașterii, în vreme ce tăcerea nu înseamnă absența comunicării, ci o formă discretă de prezență și adevăr. Formula „alfabetul luminii” este reprezentativă pentru această tendință de a atribui naturii un limbaj propriu, accesibil sensibilității contemplative. Într-un asemenea univers, sensul vieții nu trebuie neapărat proclamat: el poate exista și se poate manifesta fără zgomot.

Registrul liric este predominant confesiv și meditativ. Eul autorului se exprimă direct, își examinează stările, își recuperează amintirile, își formulează convingerile. Uneori, discursul capătă o tonalitate elegiacă, mai ales atunci cînd apar oboseala, singurătatea, trecerea timpului și povara experiențelor îndurate. Versurile despre drumurile care se golesc și despre entuziasmul „stins pe margini" introduc o notă de vulnerabilitate ce temperează optimismul altor eseuri. Lirismul volumului oscilează între speranță și melancolie, între încrederea în puterea regeneratoare a vieții și conștiința fragilității omenești.

Se remarcă, de asemenea, un registru sapiențial, în care expresia poetică se apropie de maximă și de povață. Îndemnul de a fi bun „ca râul limpede care nu rănește malurile" ilustrează felul în care autorul transformă o observație morală într-o imagine memorabilă. Rîul devine simbolul unei bunătăți active, care curge firesc și nu produce suferință. În mod asemănător, lumina nu trebuie „strânsă în pumni", ci lăsată să-și urmeze calea. Aici, metafora nu are doar funcție ornamentală, ci constituie chiar suportul ideii morale. Limbajul este apropiat de comunicarea directă, păstrînd caracterul adresativ al multor texte. În ansamblu, stilul lui Constantin Lupeanu se întemeiază pe claritate, confesiune și comunicarea unei experiențe de viață convertite în reflecție. Metafora este predominant transparentă și simbolică, registrul liric este cald, meditativ și sapiențial, iar limbajul urmărește transmiterea unui sens, nu spectaculozitatea formală. Farmecul volumului se află în această apropiere dintre poezie și înțelepciunea trăită. Cartea își declară de la început o dublă intenție: una personală, de mărturisire și autoînțelegere, și una morală, de transmitere a unei experiențe către urmași. Autorul nu prezintă textele ca simple exerciții lirice, ci ca pe niște „podoabe de gând", cu rost formativ. Destinatarul lor este, mai întîi, familia, apoi o posteritate imaginată peste decenii sau chiar secole. În primele eseuri poematice se conturează cîteva nuclee tematice: iubirea, credința, memoria părinților, educația și cultura, raportul dintre individ și societate, războiul, degradarea valorilor și neliniștea față de lumea contemporană. Eul liric este puternic prezent: vorbește la persoana întîi, își evocă biografia, părinţii, copilăria, formarea intelectuală, cariera diplomatică cu experiențele ei, credințele și judecățile asupra epocii și experiențele personale.

Volumul se axează pe cîteva direcții tematice complementare: meditația spirituală, în care Dumnezeu, sufletul, destinul, moartea, visul și legătura cu transcendența devin repere constante, iar credința funcționează ca o veritabilă grilă de interpretare a vieții. Această viziune este dublată de povața morală - sugerată chiar de titlul programatic al cărții -, unde valori precum cultura, autodisciplina, respectul, bunătatea, iertarea, educația și responsabilitatea față de urmași formează un nucleu etic solid. Pe un alt palier, reflecția socială alunecă adesea spre pamflet, autorul sancționînd pe ton polemic și vehement incultura, impostura, corupția și degradarea vieții publice. Echilibrul este restabilit prin natură și universul rural, întrucît livezile, florile, păsările, anotimpurile și peisajul de la Valea Brazilor devin un spațiu al regăsirii de sine și un model de armonie. Tema timpului și a condiției vîrstei aduce în prim-plan trecerea anilor, îmbătrînirea, singurătatea și dialogul cu generațiile tinere, exprimate direct, într-o alternanță de accente melancolice și combative. Volumul cuprinde atît miniaturi lirice, cît și texte narative, aforistice, meditative, satirice și chiar versuri cu rimă. Unele sînt memorabile prin imagine sau emoție; altele își întemeiază valoarea pe mesajul moral ori pe experiența povestită.

Punctul de maxim interes al cărții este întîlnirea dintre memorie, reflecție morală, confesiune și dorința de a lăsa o moștenire spirituală. Autorul scrie ca un om care privește înapoi asupra propriei vieți, dar nu dorește să rămînă captiv în trecut: el transformă experiența personală în îndemn adresat celor care vin după el. Aceasta conferă volumului autenticitate și unitate de atitudine. Conceptul pornește de la o imagine simplă, dar fertilă: rîndunica, pasăre a primăverii, a zborului și revenirii. Constantin Lupeanu își numește textele „hirundinide" și le definește drept „solii ale primăverii". Nu este o denumire întîmplătoare: ea exprimă dorința ca toate gîndurile adunate în carte să se desprindă de autor și să ajungă, peste timp, la urmașii săi. Prefața oferă cheia pe care autorul dorește să o folosim: hirundinidele sînt introspecții, autodefiniri, învățături, principii de viață și îndemnuri morale. Ele au o funcție deopotrivă poetică și testamentară. Nu urmăresc doar să exprime o stare, ci și să transmită ceva mai departe.

Carte a experienței și convingerilor, volumul „POVEŢE" - 21 genuri și 89 specii de hirundinide" s-a născut din nevoia autorului de a lăsa în urma sa o mărturie. Cele 188 de eseuri poematice adună, asemenea unor fragmente de oglindă, imagini ale unei vieți, reflecții asupra lumii, convingeri morale, amintiri și întrebări adresate deopotrivă prezentului și viitorului. Autorul își explică proiectul încă din prefață. A strîns „podoabe de gând", preluînd formula părintelui arhimandrit Teofil Părăian, și le-a numit „hirundinide, solii ale primăverii". Nu este numai o alegere lexicală inedită, ci și o declarație de intenție. Rîndunica, pasăre a revenirii și a anotimpului luminos, devine imaginea gîndului care se desprinde de cel care l-a formulat și pornește spre alți

oameni, spre alte generații. Autorul își trimite eseurile către copiii săi, către urmașii acestora și către un cititor ipotetic al viitorului îndepărtat. Această perspectivă conferă volumului o dimensiune testamentară. În paginile sale se întîlnesc memoria familială, reflecția spirituală, observația socială și îndemnul moral. Cartea devine astfel un fel de jurnal al conștiinței, în care întîmplările personale sînt chemate să dobîndească o semnificație mai largă. Universul tematic al volumului este amplu și, pe alocuri, surprinzător prin diversitatea lui. Iubirea, credința, trecerea timpului, părinții, copilăria, cultura, munca, educația, natura, societatea și degradarea reperelor morale se succed într-o suită de inspirate eseuri care reflectă preocupările unui autor atent la lumea din jur, dar și la propria devenire. În centrul acestei lumi se află eul mărturisitor. El evocă, judecă, se întreabă, își recuperează amintirile, își formulează convingerile fără a ascunde subiectivitatea discursului. De aici vine una dintre calitățile volumului: autenticitatea mărturisirii. Textele dedicate părinților, Filip și Natalia Gica, sînt reprezentative pentru această dimensiune. Figura tatălui, negustorul care și-a dus viața între muncă, familie și încercările unei epoci potrivnice, este evocată cu respect și afecțiune. Dincolo de portretul biografic se desprinde o lecție despre demnitate, toleranță și recunoștință. Memoria nu este cultivată ca simplă nostalgie, ci ca formă de continuitate morală. Părinții rămîn prezenți prin felul în care și-au învățat copilul să se poarte în lume. În alte eseuri, experiența personală se transformă în meditație asupra condiției umane. Viața este privită ca o succesiune de încercări, alegeri, pierderi și regăsiri. Autorul caută liniștea, echilibrul, împăcarea, iar iubirea apare frecvent ca principiu de orientare interioară. Credința creștină oferă un orizont de interpretare pentru aceste reflecții. Dumnezeu, sufletul, moartea și speranța nu sînt simple motive decorative, sînt repere ale viziunii autorului despre existență.

O altă direcție importantă este reflecția asupra culturii și educației. În mai multe eseuri, autorul se pronunță împotriva superficialității și inculturii, insistînd asupra muncii, lecturii, disciplinei și formării caracterului. Unul dintre enunțurile sale tranșante, „Talentul nu există/ E numai hărnicie!”, exprimă această încredere în efortul susținut și în valoarea muncii. Putem discuta caracterul categoric al unei asemenea afirmații, dar nu îi putem ignora funcția în economia cărții: ea traduce o convingere formată în timp și transmisă ca îndemn. Volumul nu rămîne însă în spațiul intim al confesiunii. Privirea autorului se îndreaptă și spre societate, spre viața publică, spre comportamentele pe care le consideră nocive. Corupția, impostura, lăcomia, minciuna, lipsa de cultură și criza reperelor morale devin teme cu ton critic, uneori vehement.

Această schimbare de registru este semnificativă. Constantin Lupeanu poate trece de la contemplarea unui peisaj la judecata asupra unei realități sociale, de la evocarea părinților la observația polemică, de la meditația religioasă la satiră. Într-un eseu natura oferă prilejul unei revelații; în altul, o întîmplare din copilărie devine punctul de plecare pentru o reflecție asupra educației; în altul, un fenomen al vieții publice este supus unei judecăți morale. Diversitatea aceasta dă volumului un anume dinamism. Unele eseuri se remarcă prin imagine, ritm și capacitatea de a sugera, altele sînt mai apropiate de notația autobiografică, de reflecția explicativă sau de enunțul moral. Una dintre cele mai interesante particularități ale volumului este renunțarea deliberată la punctuația obișnuită. În prefață, autorul își justifică alegerea prin asemănarea cu rîndunica: pasăre rapidă, agilă, cu penaj simplu, lipsit de zorzoane. Este o opțiune care merită luată în serios, fiindcă nu apare întîmplător și nici nu este lăsată fără explicație. Procedeul imprimă multor texte o curgere rapidă și le apropie de rostirea interioară. În miniaturile lirice, unde imaginea și ritmul sînt dominante, efectul poate fi firesc. Este o opțiune asumată, care contribuie la identitatea cărții. Titlul însuși propune o metaforă generoasă. Rîndunica este semnul revenirii, al anotimpului care se reînnoiește și al unui zbor ce nu se lasă limitat de hotarele locului. În această perspectivă, hirundinida devine numele personal pe care Constantin Lupeanu îl dă unei forme scurte de reflecție, situate între poem, aforism, confesiune și tabletă. Hirundinidele poematice ale lui Constantin Lupeanu alcătuiesc o carte a bilanțului și a încrederii în continuitate. Autorul construiește o corespondență între imaginea păsării și mișcarea textului. Versurile se succed fără opririle obișnuite ale frazei, cititorul fiind invitat să urmărească fluxul ideilor și să-și găsească propriul ritm de lectură. În ansamblu, eseurile oscilează între miniatura lirică, notația confesivă, aforism, narațiunea autobiografică și poemul cu intenție morală.

Hirundinida - metafora aleasă de autor - reprezintă, fără îndoială, programul literar personal al volumului sau, mai potrivit, o metaforă organizatoare, o denumire personală sub care autorul reunește aceste forme scurte și diverse, unite prin intenția lor confesivă, meditativă și morală. Originalitatea inițiativei nu trebuie căutată numai în inventarea unei specii literare, ci şi în felul în care Constantin Lupeanu își concepe propriul univers de texte. Rîndunica devine emblema unei literaturi care aspiră să depășească durata individuală. Zborul ei este zborul gîndului. Revenirea ei este speranța reînnoirii. Mesajul ei este dorința autorului de a lăsa ceva folositor celor care vor veni. În această cheie, Hirundinida nu este doar o curiozitate lexicală, ci expresia unei concepții despre rostul scrisului.

„POVEŢE” este o carte despre nevoia omului de a nu se pierde odată cu trecerea timpului. Valoarea volumului se află atît în momentele sale de autentică intensitate lirică, cît și în portretul moral și spiritual care se alcătuiește treptat din cele 188 de eseuri. În acest sens, hirundinidele lui Constantin Lupeanu sînt chiar ceea ce autorul dorește să fie: mesageri ai unei primăveri spirituale, trimiși să traverseze timpul. Dacă rîndunica vestește întoarcerea anotimpului luminos, aceste texte vin să vestească întoarcerea omului la cîteva valori fără de care nici cultura, nici comunitatea, nici viața lăuntrică nu pot dăinui: iubirea, bunătatea, credința, munca și respectul față de celălalt. Hirundinidele lui Constantin Lupeanu alcătuiesc un volum inedit cu meditații concentrate, unele cu mișcarea unui poem, a unei confesiuni sau a unei tablete de atitudine. Unitatea volumului nu vine din uniformitatea formelor, ci din prezența constantă a conștiinței autorului care privește lumea, își cercetează propriul trecut și încearcă să lase urmașilor cîteva repere de viață.

Primul eseu poematic oferă o cheie de lectură pentru această întreprindere. „Viața nu este timp, nici drum, ci o stare de spirit”, afirmă autorul, înainte de a construi imaginea muntelui însorit, accesibil celui care poartă seninătatea ca pe o armură. Ideea este limpede: împăcarea lăuntrică schimbă felul în care eul liric resimte timpul și povara existenței. Importantă este trecerea de la enunțul aproape aforistic la imaginea muntelui, a potecilor și luminii. Aici gîndul nu rămîne simplă povață, el dobîndește suport vizual și o anumită respirație poetică. Repetiția imaginii muntelui însorit închide textul într-un cerc al încrederii. Viața nu este descrisă prin evenimente, ci printr-o dispoziție interioară care dă sens.

Această înclinație spre formularea memorabilă se întîlnește frecvent în volum. Constantin Lupeanu preferă propozițiile cu valoare de concluzie, adresările directe și imaginile care pot fi reținute cu ușurință. În spatele lor se află concepția despre literatura apropiată de rostul vechilor cărți de înțelepciune: experiența trebuie cercetată, desprinsă de întîmplarea particulară și oferită celuilalt ca îndrumare. Autorul indică în prefață apropierea de modelul povățuitor al lui Neagoe Basarab. Nu este vorba despre imitarea unei forme vechi, ci despre asumarea unei responsabilități: aceea de a transmite ceea ce viața a învățat. Dar volumul nu se reduce la enunțuri morale. În eseul cu nr. 36, întîlnirile dintre oameni sînt privite ca „rînduieli ale sorții”, iar oamenii buni ca „îngeri în straie simple”. Imaginea are o mare delicatețe și evită solemnitatea excesivă. Recunoștința nu este exprimată printr-o enumerare de merite, ci prin metafore ale luminii, ale izvorului și ale stelelor. Textul se constituie într-o mică elegie a întîlnirilor omenești: oamenii trec prin viața noastră, dar unii lasă în urmă semne care nu se șterg. Într-o carte atît de preocupată de bilanț și de transmiterea experienței, această pagină are o funcție aparte. Ea arată că memoria nu păstrează numai întîmplări, ci şi prezențe și gesturi care au schimbat, fie și discret, direcția unei existențe.

O altă dimensiune a volumului este privirea critică asupra vieții publice. Eseul nr. 109, foarte scurt, este o mostră de satiră concentrată. Președintele, primul-ministru și parlamentarii sînt aduși în aceeași scenă, iar ultimul cuvînt - „Minciuna”- dă întregii construcții cheia de lectură. Efectul vine tocmai din economie: autorul nu dezvoltă o demonstrație și nu explică poanta, ci lasă repetiția și căderea finală să producă verdictul. În cîteva versuri, povața se transformă în epigramă politică. Este una dintre situațiile în care forma scurtă, apropiată de agilitatea pe care autorul o atribuie hirundinidei, servește foarte bine intenției. Alături de asemenea texte incisive se află pagini de reflecție asupra credinței, timpului, bătrîneții, culturii, războiului și responsabilității individuale. Uneori autorul pornește de la o observație cotidiană și o ridică spre o concluzie morală; alteori, experiența personală devine centrul unei evocări. În această varietate se află una dintre calitățile cărții: cititorul trece de la lirism la comentariu social, de la confesiune la îndemn. Volumul trebuie citit, prin urmare, nu ca un poem amplu cu dezvoltare continuă, ci ca o succesiune de instantanee ale unei conștiințe. Dimensiunea familială și formativă devine deosebit de vizibilă în eseul nr. 166. Amintirea mamei, care îl îndeamnă pe copil să fie bun, să-și cîntărească vorbele și să nu rănească, aduce în carte o voce concretă, distinctă de aceea a autorului matur care formulează principii. Îndemnul „Învârte limba-n gură” are savoarea vorbirii familiale și forța unei pedagogii simple, deprinse în copilărie. În acest loc, morala nu mai apare ca o concluzie abstractă, este o moștenire primită, păstrată și transmisă mai departe. Este una dintre paginile în care intenția declarată în prefață - aceea de a lăsa povețe copiilor și urmașilor - capătă chip și autenticitate. În locul unei teorii despre bunătate, întîlnim o amintire care arată cum se învață ea. Această legătură dintre memorie și îndrumare explică și caracterul confesiv al cărții. Eul liric nu se ascunde în spatele unor personaje sau al unor situații inventate. Își asumă judecățile, evocă oameni, reconstituie momente și își exprimă convingerile fără prea multe măști. Uneori această asumare dă textelor căldură și autoritate.

Autorul privește înapoi, spre oamenii și întîmplările care l-au format, dar scrie cu gîndul la cei care vor veni. Întrebarea din prefață - „cine va citi aceste gânduri peste un secol sau două?”- depășește curiozitatea privind soarta unei cărți. Ea exprimă neliniștea celui care știe că timpul șterge multe, dar speră că anumite

valori pot supraviețui prin cuvînt. Volumul are o direcție morală limpede și o voce recognoscibilă: aceea a unui autor care nu vrea să păstreze pentru sine ceea ce a învățat, de aceea își transformă experiența în îndemn și memoria în dar. Rîndunicile sale de hîrtie poartă speranța că bunătatea, luciditatea, credința și respectul față de celălalt pot rămîne repere într-o lume schimbătoare.

Dar, să supunem unei analize detaliate cîteva eseuri reprezentative din volum: „Viața nu este timp, nici drum, ci o stare de spirit/ Taină care se deschide doar când liniștea se așază în mine/Când sunt împăcat și grijile nu mă mai mușcă pe dinăuntru/Vremea devine un simplu decor, iar poverile/Se risipesc ca fumul dintr-o vatră stinsă/Atunci, totul capătă strălucire de veșnicie/În mine se aprinde o torță tăcută - iubirea/Ea știe calea așternută pașilor mei/Viața se înalță ca un munte sacru, scăldat în soare/Cu poteci limpezi, ușor de urcat pentru cine/Poartă seninătatea ca pe o armură/Atunci/Totul pare plăcut pe vecie/Sunt plin de energie/Viața este munte însorit/Ușor de urcat, ușor de cucerit".

Eseul concentrează cîteva dintre temele fundamentale ale volumului: relația omului cu timpul, liniștea interioară, iubirea, seninătatea și puterea de a privi existența dincolo de apăsările ei cotidiene. Versul inaugural - „Viața nu este timp, nici drum, ci o stare de spirit" - are valoare de aforism și funcționează ca o declarație de principiu. Autorul schimbă perspectiva obișnuită asupra existenței: viața nu este definită prin durata ei, nici prin succesiunea evenimentelor, ci prin felul în care omul le trăiește și le interiorizează. Este o afirmație cu rezonanță filosofică. Timpul și drumul sînt două metafore consacrate ale existenței: timpul sugerează curgerea și limita, drumul sugerează devenirea și direcția. Constantin Lupeanu le înlătură pentru a așeza în centrul reflecției o realitate subiectivă: starea sufletească. Această opțiune are o consecință importantă. Autorul nu mai este un simplu călător purtat de timp și împrejurări, este participant la propria lui devenire, capabil să-și schimbe raportarea la lume prin împăcare și seninătate. Merită remarcată expresia „grijile nu mă mai mușcă pe dinăuntru". Este una dintre imaginile cele mai vii ale poemului. Grija nu este prezentată ca abstracțiune, ci ca prezență agresivă, aproape animalică, ce rănește omul în interior. Verbul „a mușca" introduce o senzație fizică și conferă concretețe unei stări psihologice. Un moment de intensitate lirică apare în versurile: „În mine se aprinde o torță tăcută - iubirea/Ea știe calea așternută pașilor mei" Metafora torței sugerează lumina interioară, călăuzirea și continuitatea. Asocierea dintre foc și tăcere este interesantă: iubirea nu se manifestă zgomotos, nu are nevoie de declarații spectaculoase, ea luminează discret drumul. Personificarea ei - „Ea știe calea" - îi atribuie rolul de forță călăuzitoare, superioară ezitărilor individuale. Aici se află nucleul afectiv al poemului: iubirea ca energia care aduce seninătatea. Muntele însorit reprezintă imaginea unei vieți cucerite prin seninătate. Metafora muntelui are o tradiție simbolică bogată: poate sugera ascensiune, efort, inițiere, apropiere de un plan spiritual superior. Adjectivul „sacru" îi conferă o dimensiune care depășește simpla dificultate a urcușului. Viața devine un spațiu al devenirii, al împlinirii. Este însă esențială condiția formulată de autor: potecile sînt ușor de urcat pentru cel care poartă seninătatea „ca pe o armură". Comparația este sugestivă, fiindcă armura aparține de regulă universului confruntării și al luptei. Aici, protecția omului nu este forța, agresivitatea sau încrîncenarea, ci seninătatea. Este o inversare de perspectivă care exprimă clar filosofia textului. Finalul reia imaginea muntelui: „Viața este munte însorit/Ușor de urcat, ușor de cucerit." Revenirea la metafora inițială conferă poemului o construcție circulară. Între prima afirmație și concluzie s-a desfășurat o demonstrație lirică: viața devine accesibilă nu pentru că obstacolele dispar în mod obiectiv, ci pentru că omul dobîndește o altă stare interioară. Eseul fixează, într-o formulă cu valoare aforistică, una dintre convingerile fundamentale ale autorului: „Viața nu este timp, nici drum, ci o stare de spirit". Constantin Lupeanu mută astfel centrul existenței dinspre durata și succesiunea evenimentelor spre felul în care le trăiește lăuntric. Optimismul textului este luminos: pacea sufletească poate schimba felul în care întîmpinăm greutățile, fără să le facă să dispară. Poemul își află cele mai convingătoare momente tocmai acolo unde ideea abstractă se întrupează în imagine.

„O vreme, eram înștiințat de izbânzi prin/Același vis, repetat. Făceam salturi/Ca-n povești pașii mei înghițeau continente./Visul preceda împlinirea unei dorințe sau/Prefigura o realizare viitoare benefică/Și visul revenea. Mă trezeam mai optimist/Ca în ajun. Imunitate spre soare./De câte ori am avut același vis?/N-am numărat suflul acesta cosmic!"

Acest interesant fragment introduce o dimensiune diferită față de primul eseu poematic. Dacă acolo Constantin Lupeanu construia o mică filosofie a vieții, pornind de la liniște, iubire, seninătate, aici pornește de la o experiență personală, aparent misterioasă: visul ca prevestire a împlinirii, ca sursă de încredere în viitor. Debutul este confesiv: „O vreme, eram înștiințat de izbânzi prin/Același vis, repetat." Verbul „înștiințat" este bine ales. El sugerează că visul nu este doar o producție întîmplătoare a subconștientului, ci aduce o veste, transmite un mesaj. Autorul nu spune că visa izbînzile, ci că era înștiințat despre ele. Se instituie astfel o relație

misterioasă între lumea nocturnă și desfășurarea ulterioară a vieții. Expresia „același vis, repetat” introduce ideea unui semn recurent. Repetiția îi conferă visului consistență și autoritate în memoria celui care îl trăiește. Avem aici o temă veche, prezentă în literatură și în imaginarul colectiv: visul premonitoriu, temă pe care o consemnează ca pe o realitate personală, a cărei semnificație se construiește prin efectele ei asupra conștiinței. Versurile următoare schimbă registrul: „Făceam salturi/Ca-n povești pașii mei înghițeau continente.” Salturile „ca-n povești” eliberează corpul de limitele obișnuite, iar pașii care „înghit continente” transformă deplasarea într-o experiență aproape mitică. Este o imagine a expansiunii eului. Visul îi oferă sentimentul că lumea nu mai este prea mare, că distanțele nu mai constituie obstacole și că orice țintă poate deveni accesibilă. În plan simbolic, continentele pot reprezenta dificultățile, depărtările și aspirațiile pe care omul le depășește. Aici se află unul dintre punctele cele mai reușite ale fragmentului: autorul nu descrie pur și simplu bucuria succesului, ci o transpune într-o imagine corporală și spațială, exagerată deliberat, cu farmec de basm. Observăm că nu izbînda în sine este singurul lucru important, ci starea de optimism care o precedă. Visul devine un fel de rezervă de încredere, o resursă interioară care îl ajută să întîmpine ziua următoare cu mai multă energie. Apoi apare formularea cea mai enigmatică: „Imunitate spre soare”- o sintagmă neobișnuită, care merită atenție. „Imunitatea” trimite la apărare, rezistență, capacitatea de a nu fi doborît de factori potrivnici. „Spre soare” sugerează orientarea către lumină, speranță și împlinire. Nu este o imunitate împotriva luminii, ci o protecție interioară care îl îndreaptă pe autror către lumină. Ultimele două versuri schimbă din nou perspectiva: „De câte ori am avut același vis?/N-am numărat suflul acesta cosmic!” Întrebarea are o funcție meditativă. Autorul nu mai încearcă să explice visul, el se oprește în fața repetiției lui și a propriei uimiri. Expresia „suflul acesta cosmic” ridică experiența individuală la o dimensiune universală. Visul nu mai este doar un fenomen al psihicului personal, el participă la o respirație mai amplă, care leagă omul de univers. Aici fragmentul se deschide către mister. Începutul era relativ concret: izbînzi, dorințe, realizări. Finalul depășește această zonă și lasă impresia unei comunicări cu o ordine nevăzută a existenței. Este o trecere interesantă de la autobiografic la metafizic. Fragmentul este convingător în imaginile sale, iar forța lui poetică se află tocmai în această trecere de la experiența individuală la intuiția unei respirații universale.

„…dar drumurile/Se golesc încet și rămân doar cu mine/Cu un entuziasm stins pe margini, ca o lumină/Care încă mai pâlpâie într-un lampion ciudat/Înțeleg că cea mai grațioasă lume/Nu se află în depărtări, ci în tihna inimii proprii/Acolo unde dorul se așază, unde tăcerea nu rănește/Unde mă regăsesc de fiecare dată/Am obosit, spun uneori, și parcă lumea întreagă/Se oprește o clipă să mă asculte/Nu e renunțare, ci doar semn/Că drumul a fost lung. Am îndurat prea multe/În tăcere.”

Fragmentul este deosebit de important pentru înțelegerea volumului, deoarece aduce în prim-plan o temă mai gravă și mai vulnerabilă decît aceea a optimismului din primul eseu: singurătatea, oboseala sufletească și nevoia de întoarcere către sine. Dacă în primul text viața era un munte însorit, urcabil prin seninătate, aici drumul pare să se golească, iar eul liric rămîne singur în fața propriei experiențe. Nu mai avem elanul cuceritor, avem luciditatea celui care a parcurs o distanță lungă și simte nevoia să se oprească. Fragmentul începe cu o imagine sugestivă: „dar drumurile/ Se golesc încet și rămân doar cu mine” Conjuncția adversativă „dar” este semnificativă. Ea sugerează că textul se leagă de o stare anterioară, poate de o perioadă de agitație, de întîlniri sau aspirații. În opoziție cu mișcarea lumii, drumurile se golesc, iar eul liric rămîne singur. Singurătatea nu pare provocată de o ruptură brutală, ea se instalează treptat. Adverbul „încet” imprimă imaginii o temporalitate a retragerii: lumea se îndepărtează, oamenii dispar din orizont, iar autorul este readus în prezența propriei conștiințe. Expresia „rămân doar cu mine” are o frumusețe remarcabilă. Tocmai lipsa ornamentului îi dă autenticitate. Singurătatea devine un prilej de confruntare cu sine. Urmează una dintre imaginile cele mai frumoase ale fragmentului: „Cu un entuziasm stins pe margini, ca o lumină care încă mai pîlpîie într-un lampion ciudat”. Aici, autorul surprinde nu dispariția totală a elanului, ci diminuarea lui. Entuziasmul nu s-a stins definitiv; lumina încă pîlpîie. Comparația cu lampionul este interesantă, mai ales prin adjectivul „ciudat”, care îi conferă imaginii o notă de stranietate. Lampionul nu este o torță puternică, precum iubirea din primul eseu poematic, este o lumină fragilă, vulnerabilă, care rezistă în ciuda împrejurărilor. Putem observa o transformare simbolică: dacă în primul text lumina interioară are forța unei călăuze, aici abia mai pîlpîie, arătînd că universul liric al autorului nu este alcătuit exclusiv din certitudini optimiste, ci şi din momente de slăbire a energiei, de îndoială și oboseală. Centrul de greutate al fragmentului se află în versurile: „Înțeleg că cea mai grațioasă lume/Nu se află în depărtări, ci în tihna inimii proprii”. Este o concluzie meditativă. Autorul renunță la fascinația depărtărilor și descoperă valoarea spațiului interior. Lumea cea mai frumoasă nu este cea care trebuie cucerită, explorată sau atinsă, ci aceea care se deschide prin împăcare. Adjectivul „grațioasă” merită remarcat. În locul unor calificative minore, autorul alege un cuvînt care sugerează delicatețe, armonie, echilibru. Este o alegere cu sensibilitate estetică. Urmează o succesiune de propoziții lirice: „Acolo unde dorul

se așază, unde tăcerea nu rănește/Unde mă regăsesc de fiecare dată". Tăcerea capătă aici funcție vindecătoare. În alte împrejurări, tăcerea poate însemna izolare, absență sau suferință. În acest fragment, ea nu mai rănește, pentru că eul liric a ajuns la o formă de împăcare cu sine. Este o perspectivă matură asupra singurătății: nu orice retragere este o înfrîngere; uneori, ea poate deveni o formă de recuperare interioară. Ultima secvență este cea mai puternică: „Am obosit, spun uneori, și parcă lumea întreagă/Se oprește o clipă să mă asculte". Avem un discurs direct și personal. După imaginile luminii și ale tihnei, această mărturisire are forța unei confesiuni autentice. Personificarea lumii, care se oprește să asculte, amplifică momentul. Este ca și cum autorul ar avea nevoie ca oboseala lui să fie recunoscută, să capete dreptul de a fi rostită. În această imagine există o discretă solemnitate. Versurile următoare precizează sensul mărturisirii: „Nu e renunțare, ci doar semn/Că drumul a fost lung./Am îndurat prea multe/ În tăcere." Distincția dintre renunțare și oboseală este esențială. Autorul nu declară capitularea, el recunoaște costul interior al unei existențe. Oboseala nu este o slăbiciune morală, ci dovada unui drum parcurs și a unor încercări suportate fără a fi mărturisite. Tăcerea, care mai devreme era spațiul regăsirii, devine acum și locul suferinței îndurate. Această dublă semnificație îi conferă fragmentului profunzime. Discursul literar al fragmentului se remarcă printr-o serie de calități estetice bine articulate. În primul rînd, se distinge autenticitatea instanței confesive, autorul evitînd disimularea epuizării interioare sub masca unui optimism convențional. Această dimensiune subiectivă este dublată de o riguroasă coerență a imaginarului poetic, în cadrul căruia motive recurente precum drumul, lumina, depărtarea, inima și tăcerea configurează un cîmp simbolic unitar. Totodată, textul trasează o gradație afectivă coerentă, evoluînd de la impulsul retragerii și descoperirea tihnei către asumarea și mărturisirea suferinței. În plan compozițional, finalul reținut - concentrat în sintagma „în tăcere" - funcționează ca o formulă de încheiere de mare eficiență expresivă, evitînd redundanța explicativă în favoarea sugestiei. Fragmentul depășește simpla povață despre împăcare și dobîndește o autentică vibrație confesivă. El nu contrazice optimismul altor hirundinide, ci îi dezvăluie prețul omenesc.

„Primăvara vine ca o mătase de lumină/ Care se lasă încet peste lume/ Vântul nu mai mușcă/Mângâie, animal blând întors din iarnă/Soarele e parcă un gând bun/Lucrurile sporesc, sunt semințe care aud/Chemarea pământului. Mă umplu de speranță/Ca luna nouă, ascunsă, aștept miracolul/ Care se coace nevăzut în adâncul fiecărui început".

Fragmentul aduce în prim-plan o altă ipostază a sensibilității lui Constantin Lupeanu: contemplarea naturii ca expresie a reînnoirii interioare. Dacă în fragmentul anterior primăvara era percepută ca o promisiune a renașterii și speranței, aici devine o lecție despre discreție, tăcere și sensul profund al existenței. Primăvara nu este doar un anotimp, este o stare de renaștere a lumii și a conștiinței. Aproape fiecare vers participă la aceeași mișcare: trecerea de la asprime la blîndețe, de la latență la germinație, de la așteptare la promisiunea împlinirii. „Primăvara vine ca o mătase de lumină/ Care se lasă încet peste lume". Comparația cu „o mătase de lumină" este punctul magic de plecare al întregului tablou. Autorul nu descrie primăvara prin semnele ei obișnuite, ci printr-o senzație tactilă și vizuală. Lumina capătă consistența unui material fin, iar venirea anotimpului este imaginată ca o atingere. Verbul „se lasă" este, de asemenea, bine ales. Nu avem o invazie bruscă a primăverii, avem o instalare lentă, aproape imperceptibilă. Adverbul „încet" susține această mișcare domoală. Natura nu se schimbă printr-un gest spectaculos, ci printr-o transformare graduală.

Imaginea are delicatețe și creează o atmosferă de liniște. Este o primăvară care nu cucerește lumea, ci o învăluie. Una dintre cele mai interesante imagini apare în versurile: „Vântul nu mai mușcă/Mângâie, animal blând întors din iarnă". Aici se produce o transformare simbolică. Vîntul, asociat de obicei cu frigul și asprimea, este personificat și comparat cu un animal. Dar nu cu unul amenințător, ci cu unul blînd, care se întoarce din iarnă. Este o imagine surprinzătoare, fiindcă păstrează în ea memoria agresivității. Vîntul „nu mai mușcă": verbul amintește de o experiență anterioară, de frigul care rănește, dar această experiență este depășită. Natura însăși pare să fi învățat blîndețea. „Soarele e parcă un gând bun/Lucrurile sporesc, sunt semințe care aud/Chemarea pământului."

Asocierea soarelui cu „un gând bun" este una dintre metaforele înalte ale fragmentului. Soarele nu este doar sursă de lumină și căldură, devine echivalentul unei dispoziții binevoitoare, al unei promisiuni de armonie. Magică este imaginea semințelor care „aud/ Chemarea pământului". Prin personificare, natura capătă o formă de sensibilitate și de inteligență latentă. Semințele nu sînt obiecte inactive, ele devin ființe aflate într-o stare de așteptare, capabile să răspundă unei chemări. Este o *ars poetica* potrivită întregii filosofii a volumului: ceea ce este valoros nu se manifestă întotdeauna imediat. Uneori, împlinirea se pregătește în tăcere, asemenea germinației. Ultimele versuri schimbă ușor perspectiva: „Mă umplu de speranță/Ca luna nouă, ascunsă, aștept miracolul/Care se coace nevăzut în adâncul fiecărui început."

Aici eul liric intră explicit în peisaj. Natura nu mai este doar contemplată din exterior, ea devine model pentru propria stare sufletească. Speranța se naște prin identificarea cu ritmurile primăverii. Comparația cu luna nouă este interesantă tocmai prin paradoxul ei: luna nouă nu se vede, dar există și marchează începutul unui nou ciclu. În mod asemănător, speranța nu are întotdeauna o manifestare vizibilă; ea poate exista ca încredere în ceea ce încă nu s-a împlinit. Ultimul vers este cel mai important pentru interpretarea textului: miracolul „se coace nevăzut". Verbul „a se coace" aparține universului organic și sugerează o maturizare lentă, firească. Miracolul nu apare din nimic și nici nu se produce neapărat spectaculos. El se pregătește în adîncul începuturilor. O imagine de talent şi inspiraţie care unește două planuri: ciclul natural al germinației și devenirea spirituală a omului. Autorul reușește să lege organic natura de reflecția interioară. Nu avem doar o succesiune de observații despre primăvară, avem o mică meditație asupra speranței și devenirii. Contemplarea naturii îi oferă lui Constantin Lupeanu un alt prilej de a reflecta asupra reînnoirii interioare. Eul liric se regăsește în acest ritm al naturii și așteaptă, asemenea lunii noi, miracolul care „se coace nevăzut în adâncul fiecărui început". Imaginea finală depășește cadrul anotimpului și capătă valoarea unei meditații despre speranță: împlinirea nu se produce întotdeauna la vedere, ea se pregătește în taină, asemenea seminței care poartă în sine promisiunea devenirii. Fragmentul se remarcă prin coerența cîmpului imagistic, prin felul în care face din primăvară o experiență simultan naturală și sufletească, prin continuarea meditației asupra primăverii, dar într-o direcție mai profund filosofică. Aș spune că avem în față unul dintre fragmentele cele mai concentrate ca idee, construit aproape în întregime pe opoziția dintre tăcere și manifestare, dintre ceea ce nu se aude și ceea ce totuși există și transformă lumea.

„Primăvara nu grăiește/Dar poartă în palme căldura care schimbă anotimpul/E cheia unui vechi mecanism cosmic/Florile nu vorbesc/Împrăștie în tăcere aromele pământului/Delicii nevăzute, scrise cu alfabetul luminii/Țin minte că sensul vieții nu se trâmbițează/El are vibrație cosmică/Există fără să se facă auzit."

Eseul debutează printr-o personificare: „Primăvara nu grăiește/Dar poartă în palme căldura care schimbă anotimpul". O imagine delicată, dar și o afirmație cu valoare filosofică. Primăvara n-are nevoie să-și anunțe venirea. Nu proclamă schimbarea, ci o produce. Căldura pe care o poartă în palme devine simbolul unei forțe tăcute, capabile să transforme lumea. Expresia „poartă în palme" umanizează anotimpul și sugerează o acțiune blîndă, ocrotitoare. Este o imagine înrudită cu „mătasea de lumină" din fragmentul precedent, dar aici accentul cade mai puțin pe senzație și mai mult pe puterea discretă a transformării. Versul „E cheia unui vechi mecanism cosmic" introduce o dimensiune suplimentară. Primăvara nu mai este doar un fenomen natural, ci o componentă a unei ordini universale, a unui mecanism care se repetă dincolo de voința omului. Adjectivul „vechi" sugerează continuitatea și permanența legilor naturii. Metafora mecanismului cosmic este interesantă, ea deplasează poemul dinspre contemplarea naturii către reflecția asupra ordinii universului. A doua secvență reia procedeul primei: „Florile nu vorbesc/Împrăștie în tăcere aromele pământului." Avem o paralelă evidentă între primăvară și flori. Niciuna nu vorbește, dar ambele se manifestă prin efectele pe care le produc. Florile comunică prin parfum, culoare și prezență. Este important verbul „împrăștie". El sugerează o generozitate lipsită de intenția de a impresiona. Florile nu își proclamă frumusețea, ci o oferă firesc, fără să aștepte recunoaștere. Versurile următoare sînt cele mai rafinate din fragment: „Delicii nevăzute, scrise cu alfabetul luminii" Metafora „alfabetului luminii" transformă natura într-un limbaj care poate fi perceput fără cuvinte. Frumusețea florilor nu este doar vizibilă sau olfactivă; ea pare să conțină un mesaj pe care omul îl poate intui prin sensibilitate. Sintagma „delicii nevăzute" este paradoxală: deliciul trimite la o experiență senzorială, în timp ce nevăzutul aparține unei dimensiuni inaccesibile privirii. Autorul sugerează că natura ascunde forme de frumusețe care nu se oferă unei percepții superficiale. Ultima parte introduce explicit reflecția existențială: „Țin minte că sensul vieții nu se trâmbițează". Formularea are caracter aforistic și constituie concluzia morală a întregului fragment. După ce a privit primăvara și florile, autorul extrage o învățătură despre existență: lucrurile esențiale n-au nevoie de publicitate, zgomot sau proclamare. Ultimele două versuri duc ideea spre o dimensiune metafizică: „El are vibrație cosmică/Există fără să se facă auzit." Aici se află paradoxul central al poemului: ceea ce are cea mai mare importanță nu este neapărat ceea ce se manifestă zgomotos. Sensul vieții poate fi prezent fără să fie exprimat, asemenea primăverii care schimbă anotimpul fără să grăiască și florilor care răspîndesc parfum fără să vorbească. Finalul reia motivul tăcerii din debut și închide textul într-o construcție circulară. Fragmentul are o structură riguroasă, cele trei secvențe - primăvara, florile, sensul vieții - nu sînt juxtapuse întîmplător. Ele alcătuiesc un raționament poetic: primăvara transformă lumea fără să vorbească; florile oferă frumusețe fără să vorbească; sensul vieții există fără să se proclame. Această progresie conferă o frumoasă unitate eseului. Natura devine argumentul unei concepții despre existență, iar „Alfabetul luminii" este o metaforă memorabilă, care merită reținută. Așadar, meditația asupra primăverii continuă în acest eseu în care Constantin Lupeanu descoperă în tăcerea naturii o posibilă definiție a autenticității. Tăcerea

devine mai mult decît o atmosferă lirică. Ea se transformă pentru autor într-un principiu de existență, într-o lecție de măsură. Ce începe să se contureze în ansamblul volumului? Aș sublinia un lucru care devine tot mai evident pe măsură ce analizăm textele: Constantin Lupeanu revine la cîteva nuclee simbolice - lumina, tăcerea, drumul, primăvara, inima, visul, pe care le pune în relații diferite. Nu este doar o repetare tematică. Această rețea de simboluri recurente ar putea constitui una dintre ideile centrale ale scrisului său. Unitatea volumului fiind dată de forma literară unică, şi de universul interior recognoscibil, care se exprimă prin revenirea și transformarea acelorași imagini fundamentale.

„Fii bun ca râul limpede care nu rănește malurile/ Nu fi nedrept cu nimeni, căci nedreptatea/ Întunecă mai întâi mâna care o aruncă!/Fii econom, dar nu strânge lumina în pumni/Las-o să-și urmeze calea, să respire/Calea tihnită se ține prin gesturi mici, drepte/Care schimbă lumea pe neobservate."

Acest mic eseu-povață se înscrie în dimensiunea etică a volumului. Dacă alte hirundinide pornesc de la experiența intimă, de la vis, oboseală sau contemplarea naturii, aici Constantin Lupeanu formulează cîteva principii de conduită, într-o succesiune de îndemnuri care urmăresc să transforme reflecția în comportament. Textul se deschide printr-o comparație sugestivă: „Fii bun ca râul limpede care nu rănește malurile". Rîul devine model al unei bunătăți firești, care curge fără să distrugă, şi își urmează drumul fără să agreseze ceea ce întîlnește. Imaginea are delicatețe și originalitate morală: bunătatea nu este prezentată ca slăbiciune sau pasivitate, ci ca o formă de armonie cu lumea. Așadar, a fi bun nu înseamnă a renunța la propria cale, ci a o urma fără a-i vătăma pe ceilalți. Al doilea îndemn dezvoltă o idee cu rădăcini morale și spirituale: „Nu fi nedrept cu nimeni, căci nedreptatea/Întunecă mai întâi mâna care o aruncă!" Personificarea nedreptății, asociată cu imaginea mîinii care o aruncă, sugerează că răul nu rămîne exterior celui care îl produce. Înainte de a-l afecta pe celălalt, el compromite lăuntric chiar persoana care îl săvîrșește. Verbul „întunecă" este bine ales, deoarece introduce motivul luminii, care va fi reluat în versurile următoare. Se conturează astfel o opoziție între limpezimea rîului, întunecarea mîinii și lumina care trebuie lăsată să circule. Cea mai interesantă nuanță a textului apare în îndemnul: „Fii econom, dar nu strânge lumina în pumni/Las-o să-și urmeze calea, să respire". Autorul introduce aici o distincție subtilă între cumpătare și zgîrcenie. A fi econom înseamnă a folosi cu măsură ceea ce ai, nu a transforma măsura în închidere și posesivitate. Lumina, simbol al binelui, al generozității și spiritului, nu poate fi păstrată prin închidere. Trebuie lăsată să circule și să ajungă la ceilalți. Imaginea „luminii strânse în pumni" este memorabilă tocmai prin contradicția pe care o conține: ceea ce luminează nu poate fi posedat fără a-și pierde rostul. Versul „Las-o să-și urmeze calea, să respire" îi atribuie luminii o existență autonomă, aproape organică. Ea nu este un bun care trebuie acumulat, este o energie care se împlinește prin libertatea de a se răspîndi. Finalul concentrează mesajul întregului text: „Calea tihnită se ține prin gesturi mici, drepte/Care schimbă lumea pe neobservate." Aici povața capătă o dimensiune practică. Bunătatea, dreptatea și generozitatea nu sînt idealuri abstracte, ci se verifică în gesturile cotidiene. Expresia „pe neobservate" sugerează că adevărata valoare morală n-are nevoie de spectacol, de laudă sau recunoaștere publică. Schimbarea lumii se produce discret, prin consecvența unor fapte aparent neînsemnate. Eseul are o construcție coerentă, organizată în jurul unui sistem de imagini ușor de urmărit: rîul, malurile, mîna, întunericul, lumina, calea. Acestea nu sînt simple ornamente, ci susțin trecerea de la bunătate la dreptate, apoi la generozitate și responsabilitate. Se remarcă, de asemenea, echilibrul dintre imperativul moral și expresia metaforică. Imaginea rîului care nu rănește malurile și aceea a luminii strînse în pumni au o putere poetică aparte. Dimensiunea morală a volumului se exprimă concentrat în această mică povață, construită în jurul unor îndemnuri la bunătate, dreptate, cumpătare și generozitate. Imaginea inițială - „Fii bun ca râul limpede care nu rănește malurile" - oferă o definiție plastică a bunătății: o energie care își urmează cursul firesc fără să distrugă ceea ce întîlnește. Îndemnul de a nu fi nedrept este susținut de o observație cu rezonanță morală profundă: nedreptatea „întunecă mai întâi mâna care o aruncă", afectîndu-l lăuntric, înainte de toate, pe cel care o săvîrșește. Finalul aduce reflecția în planul vieții cotidiene: lumea se schimbă nu prin gesturi spectaculoase, ci prin fapte mici și drepte, săvîrșite fără ostentație. Eseul ilustrează specificul volumului „POVEŢE": o literatură de orientare etică, în care experiența și reflecția sînt transformate în îndemnuri adresate atît celor apropiați, cît și cititorului. Valoarea sa poetică se sprijină mai ales pe imaginile rîului și ale luminii, prin care autorul reușește să dea expresie sensibilă unor adevăruri morale simple, dar esențiale. Eseul arată că povața lui Constantin Lupeanu nu se reduce la transmiterea unor reguli de comportament, ci caută să transforme principiul moral în imagine poetică, astfel încît cititorul nu doar să primească un sfat, ci să și vadă, să simtă și să interiorizeze sensul lui.

„Copiii mei, mărturisesc/Cu mâna pe inimă:/Deși din neam de negustori/A patra spre a cincea generație/N-am știut să fac avere/Am adunat mai multe zeci de cărți/Dar ele nu mai sunt trepte, ca-n vremea/Poetului Tudor Arghezi/Astăzi, treptele se fac din milioane de Euro și Dolari/Pietre strălucitoare pe care calcă lumea grăbită/Eu

m-am străduit din greu, cu brațul meu, cu zilele mele/Să împlinesc ceva în viață, sub pavăză cerească/Vă las drept moștenire disciplina muncii/Legământ străvechi, scris nu pe hârtie, ci în oase și sânge." Acest eseu are o însemnătate aparte în economia volumului, deoarece aduce în prim-plan una dintre motivațiile fundamentale ale scrierii lui Constantin Lupeanu: dorința de a lăsa urmașilor nu o avere materială, ci o moștenire de valori, întemeiată pe muncă, disciplină și demnitate. Este, în același timp, o confesiune autobiografică și un testament moral. Unul dintre cele mai personale eseuri ale volumului este această mărturisire adresată copiilor, în care autorul își asumă, fără ocolișuri, bilanțul unei vieți și definește moștenirea pe care dorește să le-o lase. Provenind, după propria mărturisire, dintr-un neam de negustori ajuns la a patra sau a cincea generație, autorul recunoaște că n-a știut să facă avere, deși a adunat „mai multe zeci de cărți". Evocarea lui Tudor Arghezi, pentru care cărțile puteau fi înțelese ca trepte ale ascensiunii, introduce o comparație amară cu prezentul, în care treptele par să se construiască din „milioane de Euro și Dolari". Imaginea „pietrelor strălucitoare pe care calcă lumea grăbită" exprimă dezamăgirea în fața unei societăți în care succesul material a devenit principalul criteriu de reușită. Totuși, eseul nu se oprește la regretul unei averi neîmplinite. Mărturisirea efortului depus „cu brațul meu, cu zilele mele" pregătește adevărata concluzie testamentară: copiilor nu li se lasă o avere, ci „disciplina muncii". Ultima imagine, a legământului „scris nu pe hârtie, ci în oase și sânge", conferă acestei moșteniri o valoare profundă, aproape organică, sugerînd că munca și demnitatea nu sînt simple reguli de comportament, ci principii devenite parte din ființa autorului. Prin sinceritatea confesiunii, prin gravitatea finalului, eseul depășește cadrul unei simple povețe și dobîndește tonalitatea unui testament spiritual, în care tatăl își măsoară împlinirea nu prin ceea ce a acumulat, ci prin ceea ce transmite mai departe. Eseul de faţă adună cîteva dintre temele recurente ale cărții - familia, memoria, munca, credința, cultura și transmiterea valorilor - și le conferă o formă personală, directă. Dacă mica povață despre rîu și lumină propunea o etică a relației cu ceilalți, acest eseu formulează o etică a moștenirii: ceea ce contează să lași în urma ta nu este neapărat ceea ce ai avut, ci ceea ce ai trăit, ai respectat și ai putut sădi în conștiința urmașilor.

„Locuiesc aproape de poalele munților/Dar lucrul acesta nu mă-mpiedică să navighez!/Fiecare are o mare a lui/Pe corabia mea, nu e nimeni la timonă/Conduc eu, de când mă știu/De când mă uitam cu nasul lipit de geam/Pasă-mi-te, să ghidez vasul/Mă visam marinar."

Eseul are o funcție simbolică aparte: printr-o imagine a libertății interioare și a autonomiei, printr-o întoarcere către copilărie, către visul originar din care s-a construit identitatea adultului. După textele cu tonalitate testamentară, morală și confesivă, acesta aduce o notă senină, cu o undă de umor și cu o discreție lirică binevenită. Textul se remarcă prin unitatea metaforei centrale: muntele, marea, corabia, timona și marinarul alcătuiesc un cîmp imagistic coerent, în care fiecare element contribuie la ideea de libertate și autodeterminare. Eseul lasă cititorului o imagine luminoasă: omul care, indiferent de locul în care trăiește, își păstrează marea interioară și nu renunță la dreptul de a-și alege singur direcția. Constantin Lupeanu își asumă simbolic condiția navigatorului, deși locuiește „aproape de poalele munților". Contrastul dintre munte și mare sugerează că geografia sufletească nu este determinată de cea exterioară: „Fiecare are o mare a lui", afirmă autorul, transformînd întinderea marină într-o metaforă a aspirațiilor și a destinului personal. Corabia la bordul căreia „nu e nimeni la timonă" devine imaginea propriei vieți, al cărei curs și-l asumă fără a aștepta să fie condus de altcineva. Mărturisirea capătă o notă de tandrețe retrospectivă prin evocarea copilului care privea lumea „cu nasul lipit de geam" și se visa marinar. Intervenția colocvială „Pasă-mi-te" îndulcește solemnitatea reflecției și introduce o discretă autoironie. Astfel, autonomia adultului își dezvăluie rădăcina într-un vis al copilăriei, păstrat peste timp ca o promisiune a libertății. Așezat spre sfîrșitul cărții, textul poate fi citit și ca o discretă profesiune de credință: după ce și-a consemnat experiențele, convingerile și poveștele, autorul rămîne la timona propriei corăbii, încredințat că fiecare om trebuie să-și descopere și să-și străbată propria mare. După testamentul adresat copiilor, în care moștenirea esențială era disciplina muncii, ultimul text readuce în prim-plan libertatea de a-ți conduce singur corabia. Spre finalul volumului, autorul revine la teme care îi traversează întreaga construcție: memoria, credința, munca, educația, bunătatea și responsabilitatea față de ceilalți. Este semnificativ că volumul se încheie cu o imagine a ninsorii, a Daciei și iubirii, într-un text datat 22 aprilie 2026. Cartea se închide, dar mesajul ei rămîne deschis, asemenea zborului pe care autorul îl invocă în prefață.

Poveștele lui Constantin Lupeanu nu urmăresc doar să transmită reguli de viață, ci să încurajeze formarea unei conștiințe capabile să-și asume propriul drum. Așezat într-o tradiție mai largă a literaturii de reflecție și de învățătură, volumul Povețe de Constantin Lupeanu poate fi apropiat, prin intenția sa morală și testamentară, de vechea scriere românească a lui Neagoe Basarab, Învățăturile către fiul său Teodosie. Nu este vorba despre o filiație stilistică, ci despre o înrudire de concepție: în ambele cazuri, cuvîntul scris devine instrument de transmitere a experienței și a unor principii de viață către generațiile următoare. Constantin Lupeanu își asumă

această menire într-o formulă personală, adresîndu-se copiilor și urmașilor, cărora dorește să le lase nu atît bunuri materiale, cît o moștenire de convingeri și valori.

O referință explicită la Tudor Arghezi, în eseul despre cărțile care nu mai sînt trepte ale ascensiunii sociale, deschide și o discuție despre locul culturii într-o lume dominată de criteriul reușitei materiale. În acest context, cartea și munca dobîndesc la Constantin Lupeanu o valoare care depășește utilitatea imediată, devenind repere ale demnității personale. Prin preocuparea pentru disciplina interioară, cumpătare, dreptate și responsabilitate, scrierea sa prezintă afinități cu tradiția morală a stoicismului, ilustrată de Seneca și Marcus Aurelius. În planul relației dintre generații, unele texte pot fi puse în corespondență tematică cu reflecțiile lui Kahlil Gibran despre părinți și copii. Dacă la Gibran accentul cade pe libertatea urmașilor de a-și împlini propriul destin, la Constantin Lupeanu se afirmă mai ales datoria celui care a trăit de a transmite mai departe ceea ce experiența i-a confirmat ca valoare. Este o diferență de accent, nu o contradicție: moștenirea spirituală poate constitui o temelie, fără să devină o constrîngere. În lirismul consacrat naturii, luminii, primăverii și tăcerii se pot identifica afinități cu sensibilitatea lui Lucian Blaga și Rabindranath Tagore. Natura nu rămîne un simplu decor, ci devine un limbaj prin care eul încearcă să înțeleagă reînnoirea, armonia și sensurile mai puțin vizibile ale existenței. Aceste corespondențe indică o înrudire de sensibilitate contemplativă. Dincolo de reperele enunţate, specificul lui Constantin Lupeanu se constituie printr-o îmbinare de confesiune, meditație, îndemn moral şi transformare a experienței în înțelepciune comunicabilă. „POVEŢE” poate fi citit atît ca un jurnal al conștiinței, cît și ca o carte de transmitere a unei moșteniri spirituale. În această dublă ipostază se află cea mai importantă înrudire a autorului cu tradiția literaturii sapiențiale. Pornind de la propria experiență și de la o anumită tradiție morală și spirituală, Constantin Lupeanu intră în dialog cu teme fundamentale ale literaturii române și universale. Miza culturală a lucrării rezidă în dialogul pe care îl întreține cu filonul scrierilor de reflecție și învățătură. Fondul patrimonial al unei culturi se alimentează inclusiv din aceste opere memorialistice și reflexive care conservă spiritul unei epoci, ethosul unei generații și sistemul de valori al unei familii. În acest cadru, „POVEŢE” reprezintă o expresie contemporană a interogațiilor morale și spirituale asumate de un autor a cărui experiență depășește sfera strict biografică. Lucrarea se înscrie firesc în descendența literaturii sapiențiale și testamentare românești, nu printr-un mimetism formal, ci printr-o asumare personală a misiunii de a transmite descendenților repere etice și capacitate de discernămînt. Originalitatea volumului decurge din onestitatea discursului confesiv și din consecvența cu care autorul extrage din propriul parcurs existențial o semnificație cu valoare universală. Prin această conversie a trăirii în înțelepciune, Constantin Lupeanu realizează un gest de binevenită continuitate spirituală. Îl putem privi pe Constantin Lupeanu ca pe un om al cărții, dar și ca pe un om al rădăcinilor. Respectul pentru tradiția culturală, interesul pentru vechile cărți de învățătură și preocuparea pentru transmiterea valorilor îl așază într-o continuitate spirituală românească. Constantin Lupeanu este, așadar, un autor care își transformă biografia într-o formă de reflecție și reflecția într-o moștenire oferită celorlalți. În acest prezent haotic în care cuvintele sînt risipite în grabă, domnia sa, diplomatul-scriitor Constantin Lupeanu încearcă să le redea rostul de mărturie, de îndrumare și de legătură între generații. Perseverența de a aduna în pagini ceea ce viața i-a lăsat drept învățătură reprezintă una dintre trăsăturile cele mai demne de prețuire ale personalității sale.

17 Noiembrie 2026